Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KEHA/1438/2017

15.5.2017

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: Eduskunnan asiantuntijalausunto ja kuulemispyyntö 8.5.2017

POHJOIS-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO KOSKIEN VALTIONEUVOSTON SELONTEKOA JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2018-2020 - erityisesti maakuntauudistus

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lausuu pyydettynä asiantuntijalausuntona eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle valtioneuvoston selontekoa julkisen talouden suunnitelmasta v. 2018-2020 erityisesti maakuntauudistusta koskien seuraavasti. ELY-keskuksen lausunto rajataan koskemaan ELY-keskuksen elinkeinot-, työelämä ja osaaminen -vastuualueen näkökulmasta keskeisiä maakuntauudistuksen valmisteluun tai kasvupalveluihin liittyviä kohtia ao. selonteon näkökulmasta.

Maakuntien yleiskatteellinen rahoitus

Maakuntien yleiskatteellinen rahoitus sisältää myös julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden nykyiset määrärahat (momentti 32.30.51). Nykyiset määrärahat ja tehtävät tulevat olemaan merkittävä osa maakunnan kasvupalvelujen toteutusta maakuntien haluamalla tavalla. Valtioneuvoston selonteon mukaan TEMin pääluokan hallinnonalan elinkeino- ja innovaatiopolitiikan määrärahat ovat laskemassa kehyskaudella, minkä vaikutuksia maakunnan elinkeinopolitiikan ja työllisyyden hoidon käytännön toteutukseen ei vielä voida arvioida yksityiskohtaisesti.

Selonteossa on esitetty TEMin hallinnonalalle vuodelle 2018 tiettyjen määrärahojen nostoa, joista Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää erinomaisina erityisesti Ohjaamo-toiminnan vakiinnuttamista, matkailu 4.0-hankkeen ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen aktiivimallin lisärahoitusta.

Parhaillaan lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä laiksi *julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista* on määritelty ne palvelut, jotka maakunnan tulisi järjestää tai tuottaa yritys- ja henkilöasiakkaille jokaisessa maakunnassa. Maakunta voi lisäksi järjestää muitakin rekrytointia tukevia sekä osaamista kehittäviä palveluja, joita ei määritellä laissa. Maakuntien osaamistarpeiden ja elinkeinoelämän tarpeiden näkökulmasta maakunnallinen valintamahdollisuus muihin kuin lakisääteisiin palveluihin on

POHJOIS-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Veteraanikatu 1, PL 86, 90101 OULU
Kutsunumero 020 63 60020
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

Valtakatu 4
84100 YLIVIESKA

sinänsä kannatettavaa, mutta riskinä nähdään maakuntien väliset mahdolliset merkittävät erot näissä harkinnan mukaan järjestettävissä palveluissa. Koska kasvupalveluihin tullaan käyttämään maakunnissa yleiskatteellista rahoitusta, on täysin mahdollista, että laissa määrittelemättömien rekrytointi- ja osaamispalvelujen tarjonta ja sisältö vaihtelevat maakuntien välillä merkittävästi. Palveluja tarvitsevien asiakkaiden tasa-arvoisuus palvelujen suhteen todennäköisesti ei toteudu nykykäytännön mukaisesti. Myös laissa määriteltyjen osaamis- ja rekrytointipalvelujen tarjonta saattaa vaihdella laadun tai määrän suhteen maakuntien välillä riippuen siitä, miten yleiskatteellista rahoitusta maakunnassa suunnataan. ELY-keskus näkee keskeisenä, että maakuntauudistuksen rahoitusta ja toimintaa ohjaavissa laeissa valtakunnallisesti määriteltäisiin tietyt ns. minimikasvupalvelut, joita on saatavilla työnhakijoille maakunnasta riippumatta mm. yleiskatteellisen rahoituksen suunnittelemiseksi.

Arvonlisämenettely tulevissa maakunnissa

Eduskunnan selonteossa tuleville maakunnille on esitetty arvonlisäverojen korvaaminen toteutettavan eri tavalla kuin kunnille nykyään. Selonteossa ei ole tarkemmin kuvattu menettelyä. Menettelyn käytäntöjen osalta on olennaista, että arvonlisäverojen korvaaminen voidaan hoitaa mahdollisimman yksinkertaisesti ja nopeasti, jotta maakuntien palveluiden tuottamisessa ei tule viiveitä varsinkaan maakuntien käynnistymisen vaiheilla. Arvonlisäveron korvaaminen tulee pystyä huomioimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maakunnan talouden vuosisuunnittelussa ja seurannassa.

Sähköisten palvelujen ja digitalisaation kehittäminen maakuntauudistuksessa

Valtioneuvoston selonteossa on esitetty valtion yhteisiä tietojärjestelmähankkeita ja viitattu maakuntien vaatimien tietohallinnon ja tietojärjestelmien muutoksiin, jotka tulevat tarkentumaan jatkovalmistelussa.

ELY-keskus pitää tärkeänä, että maakunnan tuottamia palveluita kehitetään moderneilla tietojärjestelmillä sähköisten palvelujen suuntaan ja hyödyntäen digitalisaatiota. Sähköiset palvelut tulee muotoilla asiakaslähtöisiksi ja ohjaaviksi mutta on myös varmistettava riittävä henkilökohtainen ohjaus (joka voi olla puhelin- tai kasvokkain ohjausta).

Sähköisten palvelujen, tietojärjestelmien ja digitalisaation kehittäminen kannattaa toteuttaa pääsääntöisesti maakuntien yhteisinä valtakunnallisina ratkaisuina koordinaation, yhtenäisyyden ja kustannussäästöjen takia, mutta maakunnan omat asiakaspalvelutarpeet tulee huomioida näiden kehittämisessä. TE-palveluissa on tällä hetkellä valtakunnallisesti kehitteillä TE-digihanke (ml. Työmarkkinatori), joka on hyvä esimerkki yhteisesti valmisteltavista hankkeista.

Kotouttamisen työn- ja kustannusten jakautuminen maakuntauudistuksessa

Valtionneuvoston selonteossa on arvioitu maahanmuutosta aiheutuvien kustannusten alenevan yleisesti ja kuntataloudessa. Maakuntauudistuksen yhteydessä valtion korvaukset kotouttamisesta siirtyvät osittain maakunnan yleiskatteelliseen rahoitukseen.

Maahanmuuttajat ovat yksi monialaisen palvelun kohderyhmistä. Maakuntauudistuksessa kotouttamisprosessit ovat jakaantumassa maakunnan ja kunnan kesken. Jo maakunnan sisällä palveluita järjestetään sote-palveluina, kasvupalveluina sekä

muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä ja osa näistä mennee jatkossa palvelun-tuottajien järjestettäviksi. Hallituksen esityksessä *laiksi kotoutumisen edistämisestä* maakuntien ja kuntien roolit ja vastuut eivät ole täysin selkeitä eri palveluiden (kuten maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelut) osalta. Maakunnissa palvelunohjauk-sessa erityisiä haasteita kotoutujien lisäksi asettaa niiden asiakkaiden ohjaaminen, jotka tarvitsevat myös sosiaali-, kuntoutus- ja terveyspalveluja työmarkkinakykynsä vahvistamiseksi tai osaamisen lisäämiseksi. Näitä ryhmiä voivat olla esimerkiksi pit-kään työttömänä olleet tai muita erityistoimenpiteitä edellyttävät asiakkaat, joita ohja-taan ja palvellaan tällä hetkellä monialaisesti TE-hallinnon, KELAn ja kunnan yhteis-työnä. Tästä johtuen kustannusvastuiden jakaantuminen saattaa tarvita jatkotarkaste-lua myös valtakunnan tasolla.

Valinnanvapauskokeilut maakunnan palveluissa

Maakunnan muihin kuin sote-palvelujen valinnanvapauskokeiluihin ei valtioneuvoston selonteossa ole osoitettu erillisiä määrärahoja. Esimerkiksi kasvupalveluihin liittyvä valinnanvapaus voisi edellyttää myös kokeiluja ja määrärahoja myös maakuntien toi-minnan alkamisen jälkeen.

Johtaja Petri Keränen

Yksikön päällikkö Eine Kela